אין מקום לאונר"א בעזה ביום שאחרי חמאס

written by ד"ר עדי שורץ | 05.12.2023

<u>עיקרי הדברים</u>

- אין עוד ארגון כמו סוכנות אונר"א ב-75 השנים האחרונות שאִפשר, הגשים, תמך, הצמיח והעצים את האידאולוגיה הפלסטינית של שלילת הציונות ומדינת ישראל (תפישת "מהים עד הנהר").
- קיימות חלופות להעברת סיוע הומניטרי ושירותי רווחה, בריאות וחינוך, שלא דרך אונר"א.
- הפלסטינים ברצועת עזה מלכתחילה לא היו צריכים להיחשב לפליטים, ואין לקשור בין מתן סיוע לרצועה לבין מעמד פליטות.
- אין להסכים להבטחות בדבר רפורמה באונר"א; ניסיונות כאלה נעשו בעבר וכולם נכשלו.

<u>מבוא</u>

אחד מבני הערובה הישראלים שנחטפו לעזה ב-7 באוקטובר סיפר עם שובו לישראל כי הוא הוחזק בביתו של מורה באונר"א[1]. כוחות צה"ל הציגו בשבועיים האחרונים עדויות להימצאות כלי נשק ותחמושת מתחת לארגזים של אונר"א[2].

ואולם, תהיה זו טעות מצד ישראל לראות במקרים נקודתיים כגון אלה את לב העניין, שכן הבעיה עם אונר"א היא עצם קיומו, ולא עניין מקומי כזה או אחר.

אין עוד גורם ב-75 השנים האחרונות שאִפשר, הגשים, תמך, הצמיח והעצים את האידאולוגיה הפלסטינית כמו סוכנות הפליטים של האו"ם, אונר"א. אידאולוגיה זו שוללת את הציונות ואת מדינת ישראל, מטפחת פליטות נצחית של רוב הפלסטינים, ודורשת שיבה מאסיבית של "פליטים" אלה לתוככי מדינת ישראל (מה שמכונה "זכות השיבה"). החזון הזה הוא שעומד בבסיס הזוועות של 7 באוקטובר.

<u>רקע</u>

סוכנות אונר"א, או UNRWA (סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, United Nations Relief and Works Agency), הוקמה בדצמבר 1949[1] כסוכנות זמנית למשך 18 חודשים, כדי לשקם את הפליטים הערבים ממלחמת השחרור. מאז ועד היום הסוכנות פועלת כגוף זמני שהמנדט שלו מוארך מדי שלוש שנים, מבלי שהיא מחקה ולו אדם אחד מרשימות הפליטים. במקום סוכנות ל**סיוע** או ל**שיקום** הפליטים הפלסטינים, אונר"א היא סוכנות ל**הנצחת** קיומם של הפליטים

הפלסטינים עד שתתאפשר שיבתם לישראל.

לפי רישומי הסוכנות, יש כיום 1.6 מיליון "פליטים פלסטינים רשומים" ברצועת עזה (נכון ל-2022)[2], מתוך מספר כולל של 2.1 מיליון פלסטינים שחיים ברצועת עזה[3], כלומר יותר מ-75%. מכיוון שהפלסטינים ומדינות ערב סירבו מאז ומתמיד לכלול את הפליטים הפלסטינים תחת חסותה של הסוכנות העולמית לטיפול בפליטים (UNHCR), ההגדרה של "פליט פלסטיני" שונה מזו של כל פליט אחר בעולם.

בהקשר של רצועת עזה, יש כמה הבדלים חשובים בין ההגדרות. הראשון הוא שפליט בכל העולם חייב להימצא מחוץ לארצו כדי להיחשב לפליט, ואילו פליט פלסטיני לא. "פליטים פלסטינים" שחיים כיום ברצועת עזה רואים בה חלק מפלסטין, כלומר הם נמצאים "בפלסטין", ובכל זאת נחשבים ל"פליטים מפלסטין". מצב כזה אינו קיים בשום מקום אחר בעולם. פליטים בכל העולם הם מי שיצאו מארצם וחצו גבול בינלאומי מוכר. הפלסטינים שעברו במהלך מלחמת השחרור מיפו או מאשקלון לעזה לא חצו גבול בינלאומי כזה, ולכן מלכתחילה לא היו אמורים להיחשב לפליטים.

הבדל נוסף בין אונר"א לסוכנות העולמית לפליטים נוגע ליחס לצאצאים. אצל הפלסטינים, מדובר ברישום **אוטומטי** לכל ילד שנולד ל"פליט רשום". בסוכנות העולמית מדובר בהליך מורכב יותר, שאינו אוטומטי ושבוחן כל מקרה ומקרה לגופו[4]. רק במקרה הפלסטיני נוצר מצב שבו מספר צאצאי הפליטים עולה בהרבה על הפליטים המקוריים. כך יוצא שבעזה חיים מאות אלפי בני אדם שמעולם לא עזבו את בתיהם, חיים במה שהם עצמם רואים כפלסטין, ובכל זאת נחשבים לפליטים מפלסטין. זהו אבסורד מוחלט.

<u>הבעיה</u>

אונר"א מעניקה מעמד פליט פיקטיבי ליותר מ-75% מאוכלוסיית עזה ובכך נותנת להם גושפנקה בינלאומית לתחושתם כי ביתם האמיתי אינו ברצועת עזה כי אם באשקלון, אשדוד או באר שבע. מדובר במעמד פליטות פוליטי, שנועד להנציח את הסכסוך. מעמד הפליטות הזה מאפשר לפלסטינים אמתלה להמשך מלחמתם ביהודים, ודרישת השיבה שלהם לתוככי ישראל היא המנגנון המרכזי שבאמצעותו הם מקווים להפוך את ישראל ממדינה יהודית למדינה ערבית.

אונר"א, שממומנת על ידי הקהילה הבינלאומית בכמיליארד דולר מדי שנה, משדרת לפלסטינים בדיוק את המסר ההפוך מזה שהם צריכים לקבל. במקום לבודד את הפלסטינים ולהעביר להם מסר חד-משמעי שהעולם אינו מתכוון לתמוך בהזיות הפלסטיניות לבוא במקומה של ישראל, העולם עושה בדיוק ההפך. המסרים שמועברים בעצם קיומה של אונר"א, וכמובן במערכת החינוך ובמעטפת הדיפלומטית והציבורית שהסוכנות מעניקה לפלסטינים, הם שהתביעה לחיסולה של ישראל היא לגיטימית. סוכנות אונר"א היא הגרסה הבינלאומית לקריאות האנטישמיות של "מהים עד הנהר", שכן משמעותן זהה: תביעה לחיסול מדינת היהודים והחלפתה במדינה ערבית.

בשביל הפלסטינים, אונר"א אינה סוכנות טכנית שמספקת שירותי חינוך ובריאות, למרות העובדה שזה בדיוק מה שהיא עושה בפועל. עבור הפלסטינים, אונר"א היא תעודת ביטוח שמעניקה להם הקהילה הבינלאומית וגושפנקה הן לתפישתם העצמית כמי שחוו את האסון הגדול ביותר בתולדות האנושות ("הנכבה") והן כמי שזכאים יום אחד לשוב לתחומי מדינת ישראל. כאשר הממשל האמריקאי החליט ב-2018 להפסיק את המימון לסוכנות, התגובות בקרב הפלסטינים לא היו צער על פגיעה באיכות שירותי החינוך והבריאות שניתנים להם; הם הביעו זעם ותרעומת על כך ש"נוגעים להם" ב"זכות השיבה".

הפתרון

כל עוד פלסטינים בעזה מאמינים שהם פליטים, ושיום אחד הם עתידים לשוב לתחומי ישראל, כל הכסף שניתן לרצועה למטרות בניית בתי קבע ישמש בפועל לחפירת מנהרות ולהגשמת חזון השיבה.

בשל כך, יש לפרק את אונר"א ולדרוש שכל סיוע מכל סוג שהוא שהקהילה הבינלאומית מעוניינת להעביר לעזה ייעשה באמצעים אחרים. האפשרות הטובה ביותר היא באמצעות זרועות הסיוע שקיימות בכל מדינה, ושחלקן פועלות ממילא ברצועת עזה (ובמקומות רבים אחרים בעולם). כך לדוגמה, ארה"ב מעניקה סיוע בכל רחבי העולם, וגם בעזה, באמצעות USAID. סוכנויות ממשלתיות דומות קיימות באיחוד האירופי, בריטניה, נורבגיה, שוודיה, ובמדינות אירופיות רבות אחרות. ניתן גם להשתמש בסוכנויות א-פוליטיות של האו"ם, כגון "תוכנית המזון העולמית" (WFP). בכל מקרה, הסיוע צריך להיות מנותק לחלוטין מכל היבט פוליטי וממעמד הפליטות הפיקטיבי בעזה, בדיוק כמו שהעולם מסייע במקרים של רעידות אדמה או שיטפונות בהאיטי או בטורקיה. הסיוע ניתן ללא שום צורך או קשר למתן מעמד פליטות.

סיכום

סוכנות אונר"א מתדלקת את תודעת "השיבה" הפלסטינית ומהווה נדבך חשוב באתוס הנכבה. מכיוון ששיתוף הפעולה של ישראל עם אונר"א מלכתחילה היה עניין וולונטרי, ישראל יכולה להפסיק את שיתוף הפעולה עם אונר"א.

כל סיוע בינלאומי לרצועת עזה, בתחום שירותי הרווחה, הבריאות והחינוך או בכל תחום אחר, צריכים להינתן באמצעות ערוצים אחרים, ובשום מקרה לא דרך אונר"א.

אין להסכים בשום פנים ואופן לניסיונות "לתקן" או "לשפר" את אונר"א – זהו ארגון שכל מהותו הנצחת האידאולוגיה הפלסטינית. כל הניסיונות בעבר לערוך רפורמות באונר"א נכשלו – ולא במקרה. זהו הדנ"א של הארגון, ולא ניתן לשנותו.

[1] https://x.com/bokeralmog/status/1729929618742755477?s=20

[2] https://www.mako.co.il/news-military/6361323ddea5a810/Article-b3b05439b5a2c81027.htm

[3] UN General Assembly Resolution 302, Assistance to Palestine Refugees, A/RES/302(IV) (December 8, 1949). https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/051/21/PDF/NR005121.pdf?OpenElement

[4] UNRWA in Action" Factsheet." https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/unrwa_in_numbers_eng_1.pdf

[5] CIA World Factbook. /https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/gaza-strip

[6] Procedural Standards for Refugee Status Determination under UNHCR's" .Mandate," https://www.refworld.org/pdfid/577e17944.pdf